

SUMERI 1

Aleksi Sahala – Helsingin yliopisto, syksy 2021



ANEEL

CENTRE OF EXCELLENCE IN ANCIENT NEAR EASTERN EMPIRES
UNIVERSITY OF HELSINKI



HELSINGIN YLIOPISTO

The background of the slide features a dark, high-contrast image of ancient Mesopotamian wall reliefs. The top register shows a row of seated male figures, likely deities or royalty, each holding a staff or scepter. The bottom register depicts a variety of animals, including bulls and horses, some of which are harnessed together. The entire scene is framed by decorative borders at the top and bottom, consisting of repeating diamond or triangular patterns in light and dark tones.

GENETIIVIRAKENTEET

KERTAUS: MORFOTAKSI

pääsana

attribuutit

{
Ø
ĝu
zu
ane
be
}

{
Ø
enē
}

{
Ø
e
ak
da
gen
še
ta
ʾa
e
ra
}

lugal

kuningas

lugal-zu

kuninkaasi

lugal gal-zu

suuri kuninkaasi

lugal gal-zu-ne

suuret kuninkaasi

lugal gal-zu-ne-da

suurine kuninkainesi

MITÄ GENETIIVI TEKEE?

- ❖ Genetiivi alistaa sanan tai lausekkeen **genetiiviattribuutiksi**
- ❖ Genetiiviattribuutti vastaa lauseopillisesti mitä tahansa muuta **attribuuttia!**

lugal maḥ-ra

{lugal maḥ+ra}

'mahtavalle kuninkaalle'

{kuningas mahtava+DAT}

dumu lugal-la-ra

{dumu lugal+ak+ra}

'kuninkaan pojalle'

{poika kuningas+GEN+DAT}

- ❖ maḥ = adjektiiviattribuutti, lugal+ak = genetiiviattribuutti

GENETIIVIATTRIBUUTTINA NOMINILAUSEKE

- ❖ Genetiiviattribuuttiin voi sisältyä muita attribuutteja

N	dumu lugal-la-ra {dumu lugal+ak+ra}	'kuninkaan pojalle' {poika kuningas+GEN+DAT}
---	---	---

N A	dumu lugal gal-la-ra {dumu lugal gal+ak+ra}	'suuren kuninkaan pojalle' {poika kuningas suuri+GEN+DAT}
-----	---	--

N A A	dumu lugal gal huš-a-ra {dumu lugal gal huš+ak+ra}	'suuren vihaisen kuninkaan pojalle' {poika kuningas suuri vihainen+GEN+DAT}
-------	--	--

REKURSIIVISET GENETIIVILAUSEKKEET

- ❖ Myös genetiivilauseke voi toimia genetiiviattribuuttina

dumu lugal-la-ra

{dumu lugal+ak+ra}

'kuninkaan pojalle'

{poika kuningas+GEN+DAT}

dam dumu lugal-la-ka-ra

{dam dumu lugal+ak+ak+ra}

'kuninkaan pojan vaimolle'

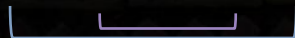
{vaimo poika kuningas+GEN+GEN+DAT}

REKURSIIVISET GENETIIVILAUSEKKEET

- ❖ Adjektiivit viittaavat näitä edeltävään substantiiviin

dam dumu lugal-la-ka-ra

{dam dumu lugal gal+ak+ak+ra}



'suuren kuninkaan pojan vaimolle'

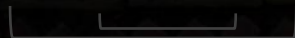
{vaimo poika kuningas suuri+GEN+GEN+DAT}

REKURSIIVISET GENETIIVILAUSEKKEET

- ❖ Adjektiivit viittaavat näitä edeltävään substantiiviin

dam dumu lugal-la-ka-ra

{dam dumu lugal gal+ak+ak+ra}

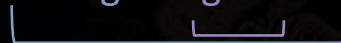


'suuren kuninkaan pojan vaimolle'

{vaimo poika kuningas suuri+GEN+GEN+DAT}

dam dumu gal lugal-la-ka-ra

{dam dumu gal lugal+ak+ak+ra}



'kuninkaan suuren pojan vaimolle'

{vaimo poika suuri kuningas+GEN+GEN+DAT}

REKURSIIVISET GENETIIVILAUSEKKEET

- ❖ Adjektiivit viittaavat näitä edeltävään substantiiviin

dam dumu lugal-la-ka-ra

{dam dumu lugal gal+ak+ak+ra}

└──────────┘

'suuren kuninkaan pojan vaimolle'

{vaimo poika kuningas suuri+GEN+GEN+DAT}

dam dumu gal lugal-la-ka-ra

{dam dumu gal lugal+ak+ak+ra}

└──────────┘

'kuninkaan suuren pojan vaimolle'

{vaimo poika suuri kuningas+GEN+GEN+DAT}

dam gal dumu lugal-la-ka-ra

{dam gal dumu lugal+ak+ak+ra}

└──────────┘

'kuninkaan pojan suurelle vaimolle'

{vaimo suuri poika kuningas+GEN+GEN+DAT}

MONIMUTKAISEMMAT REKURSIIVISET RAKENTEET

- ❖ Rekursiiviset lausekkeet voi hahmotella mielessään sisennyksinä

vaimolle pojan kuninkaan
dam

dumu

lugal

+ak

+ak

+ra

dam dumu lugal-la-ka-ra ”kuninkaan pojan vaimolle”

MONIMUTKAISEMMAT REKURSIIVISET RAKENTEET

vaimolle pojan kuninkaan kaikkien.maiden
dam

dumu

lugal

kur.kur
+ak

+ak

+ak

+ra

dam dumu lugal kur-kur-ra-la-ka-ra ”kaikkien maiden kuninkaan pojan vaimolle”

MONIKOLLISET ELEMENTIT GENETIIVILAUSEKKEISSA

- ❖ Niin pääsana kuin genetiiviattribuutitkin voivat olla monikollisia

dumu diĝir-ra-ra

{dumu diĝir+ak+ra}

'jumalan pojalle'

{poika jumala+GEN+DAT}

dumu diĝir-re-e-ne-ra

{dumu diĝir+enē+ak+ra}

'jumalten pojalle'

{poika jumala+PL+GEN+DAT}

dumu diĝir-ra-ke₄-ne-er

{dumu diĝir+ak+enē+ra}

'jumalan pojille'

{poika jumala+GEN+PL+DAT}

dumu diĝir-re-e-ne-ke₄-ne-er

{dumu diĝir+enē+ak+enē+ra}

'jumalten pojille'

{poika jumala+PL+GEN+PL+DAT}

DISTRIBUTIIVI GENETIIVILAUSEKKEISSA

- ❖ Reduplikaatio tapahtuu aina siinä lausekkeen elementissä johon distributiivi viittaa

é-é diĝir-ra-ke₄

{ej.ej diĝir+ak+ra}

'jumalan kaikille tempeleille'

{temppeli.temppeli jumala+GEN+DIR}

é diĝir-diĝir-ra-ke₄

{ej diĝir.diĝir+ak+e}

'kaikkien jumalten temppelille'

{temppeli jumala.jumala+GEN+DIR}

é.é diĝir-diĝir-ra-ke₄

{ej.ej diĝir.diĝir+ak+e}

'kaikkien jumalten kaikille temppelille'

{temppeli.temppeli jumala.jumala+GEN+DIR}

ESIMERKKEJÄ TEKSTEISTÄ

RIME1.9.5.1

^den-líl lugal kur-kur-ra ab-ba diĝir-diĝir-ré-ne-ke₄

'Enlil, kaikkien maiden herra, kaikkien jumalten isä'

{en.lil lugal kur.kur+ak+ ab.ba diĝir.diĝir+enē+ak+e}

{Enlil kuningas maa.maa+GEN+ isä jumala.jumala+PL+GEN+ERG}

ESIMERKKEJÄ TEKSTEISTÄ

RIME1.9.5.1

^den-líl lugal kur-kur-ra ab-ba diĝir-diĝir-ré-ne-ke₄

'Enlil, kaikkien maiden herra, kaikkien jumalten isä'

{en.lil lugal kur.kur+ak+ ab.ba diĝir.diĝir+enē+ak+e}

{Enlil kuningas maa.maa+GEN+ isä jumala.jumala+PL+GEN+ERG}

Cyl A XXIV, 8

é lugal-na zi-dè-éš mu-dù

'Hän rakensi herransa temppelin oikealla tavalla'

{ej lugal+ane+ak+Ø zid+eš mu+n+ĝu+Ø}

{temppeli herra+hänen+GEN+ABS oikea+ADV VEN+hän+rakensi+sen}

ESIMERKKEJÄ TEKSTEISTÄ

AOAT 24: 441

géme ì-bí-la a-tu-ke₄-ne ḥa-a-me-èn

'Olen totisesti Atun perillisten orjatar'

{gemeh i.bi.la a.tu+ak+enē+ak+Ø ḥa+[?]a+me+en}

{orjatar perillinen Atu+GEN+PL+GEN+ABS AFF+NEUT+olla+minä}

ANTISIPATORINEN GENETIIVI

- ❖ Antisipatorisessa genetiivissä genetiiviattribuutti edeltää pääsanaa
- ❖ Pääsana viittaa genetiiviattribuuttiin omistusliitteellä, joka kongruoit tämän kanssa elollisuudessa ja persoonassa
- ❖ Painottaa genetiivissä olevaa lauseenjäsentä

é-a lugal-bé

{ej+ak lugal+be+Ø}
└──────────┘
eloton

'temppelin herra'

{temppeli+GEN herra+sen+ABS}

(vrt. lugal é-a)

lugal-la é-a-né

{herra+ak ej+ane+Ø}
└──────────┘
elollinen

'herran temppeli'

{herra+GEN temppeli+hänen+ABS}

(vrt. é lugal-la)

ESIMERKKEJÄ TEKSTEISTÄ

Cyl A IX, 17

é-a ní gal-bé kalam-ma mu-ri

'Temppelin *suuri kunnioitusta herättävä sädekehä* asettui maan ylle'

{ej+ak ni gal+be+Ø kalam+'a mu+ri+Ø}

{temppelin pelko suuri+sen+ABS maa+LOC VEN+asettua+se}

Cyl A IX, 9

é-ĝu₁₀ dù-da ĝiskim-bé ga-ra-ab-šúm

'Aion antaa sinulle temppelini rakentamisen ennusmerkin'

{ej+ĝu+Ø řu+ed+ak ĝiskim+be+Ø ga+ra+b+šum}

eloton

{temppeli+minun+ABS rakentaa+IPF_{INF}+GEN merkki+sen+ABS COH+sinulle+sen+antaa}



GENETIIVIN

MUITA KÄYTTÖTARKOITUKSIA

AGENTIIVINEN GENETIIVI

- ❖ Partisiippilausekkeiden transitiivinen subjekti eli tekijä

inim dug₄-ga

{inim dug+[?]a+Ø}

'lausuttu sana'

{sana sanoa+PP +ABS}

inim dug₄-ga an-na

{inim dug+[?]a an+ak+Ø}

'Anin lausuma sana'

{sana sanoa+PP An+GEN+ABS}

MATERIAALIT JA SISÄLTÖ

- ❖ Genetiivi voi ilmaista materiaalia tai jonkin sisältöä

ig ġešeren-na

{ig eren+ak+Ø}

'setripuiset ovet'

{ovi setri+GEN+ABS}

(vrt. doors of cedar)

má dug ġeštin-ka

{ma dug ġestin+ak+ak+Ø}

'viiniruukuin lastattu laiva'

{laiva ruukku viini+GEN+GEN+ABS}

(vrt. pots of wine)

PERIFRASTISET SIJAT

- ❖ Genetiiviä käyttäen voidaan muodostaa perifrastisia sijoja ja prepositionaali-ilmaisuja

ki lugal-la-ta

{ki lugal+ak+ta}

'kuninkaalta'

{paikka kuningas+GEN+ABL}

igi lugal-la-šè

{igi lugal+ak+še}

'kuninkaan eteen'

{etupuoli kuningas+GEN+TER}

- ❖ igi 'eteen/edessä/edestä', ugu 'ylle, yllä, yltä', murub 'keskelle, keskellä, keskeltä', eger 'jälkeen'



ESIMERKKEJÄ

OTTEITA GUDEAN SYLINTEREISTÄ

A IX, 16

me-lem₄ huš-bé an-né im-ús
é-ĝá ni gal-bé kur-kur-ra mu-ri
mu-bé-e an-zag-ta kur-kur-re gú im-ma-si-si
má-gan me-luḥ-ḥa kur-bé-ta im-ma-ta-èd-dè

Sen pelottava melam-aura kohoaa taivaaseen,
temppelini suuri kauhu asettuu kaikkiin maihin!
Sen nimelle, taivaan reunoilta kaikki maat kokoontuvat yhteen,
(jopa) Magan ja Meluhha tulevat alas vuoriltaan!

OTTEITA GUDEAN SYLINTEREISTÄ

A IX, 16 me-lem₄ ḫuš-bé an-né im-ús
 é-ĝá ni gal-bé kur-kur-ra mu-ri
 mu-bé-e an-zag-ta kur-kur-re gú im-ma-si-si
 má-gan me-luḫ-ḫa kur-bé-ta im-ma-ta-èd-dè

Sen pelottava melam-aura kohoa taivaaseen,
temppelin suuri kauhu asettuu kaikkiin maihin!
Sen nimelle, taivaan raunoilta kaikki maat kokoontuvat yhteen,
(jopa) Magan ja Meluhha tulevat alas vuoriltaan!

A XVI, 11 énsi é-ninnu dù-ra
 níĝ gal-gal-e šu mu-na-ab-íl
 ḫur-saĝ uruda-ke₄ ki-maš-ta
 ní-bé mu-na-ab-pàd
 uruda-bé gi-dirig-ba mu-ni-ba-al

Temppeliä rakentavalle hallitsijalle
kaikki suuret asiat nostivat kätensä ylös;
kuparivuoristo Kimašista
teki itsensä näkyväksi hänelle;
sen kuparit hän louhi koreihin.

OTTEITA GUDEAN SYLINTEREISTÄ 2

A XXI, 19

é ħur-saġ-gen₇ im-mú-mú-ne
muru_x(DUGUD)-gen₇ an-šag₄-ge
im-mi-ì-ìb-dirig-dirig-ne

He kasvattivat temppeliä kuin vuoristoa;
kuin sademyrskyn, taivaan sydämeen
he laittoivat sen ulottumaan.

OTTEITA GUDEAN SYLINTEREISTÄ 2

A XXI, 19 é ħur-saġ-gen₇ im-mú-mú-ne
muru_x(DUGUD)-gen₇ an-šag₄-ge
im-mi-ì-íb-dirig-dirig-ne

He kasvattivat temppeliä kuin vuoristoa;
kuin sademyrskyn, taivaan sydämeen
he laittoivat sen ulottumaan.

A I, 1 ud an ki-a nam tar-re-da
lagaš^{ki}-e me gal-la saġ an-šè mi-ni-íb-íl
^den-líl-e en ^dnin-ġír-sú-šè igi zid mu-ši-bar
iri-me-a níġ-du₇ pa nam-è

Kun kohtailoita säädettiin määrättäviksi taivaassa ja maassa,
Lagaš suuressa voimassaan kohotti päänsä taivasta kohti;
Enlil asetti oikeudenmukaisen katseensa Herra Ningirsua kohti
(ja näinpä) kaupungissamme ihmeelliset asiat toivat itsensä esiin!